

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛУГАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ ІМЕНІ Е.О. ДІДОРЕНКА

В.Ф. НЕСТЕРОВИЧ

ВИБОРЧЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Підручник

КИЇВ
Видавництво Ліра-К
2017

УДК 342.8(477) (075.8)
ББК 67.9 (4Укр) 400.5я73
Н-56

Копіювання, сканування, запис на електронні носії і тому подібне будь-якої частини підручника без дозволу видавництва заборонено.

*Затверджено Міністерством освіти і науки України
як підручник для студентів вищих навчальних закладів
(Лист № 1/11-542 від 26.01.2017 року)*

*Рекомендовано вченою радою
Луганського державного університету внутрішніх справ
імені Е.О. Дідоренка
(протокол № 5 від 25.11.2016 року)*

Рецензенти:

Марцеляк О.В., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, заслужений юрист України;

Федоренко В.Л., доктор юридичних наук, професор, Директор Науково-дослідного центру СЕЗПІВ Міністерства юстиції України, заслужений юрист України.

Нестерович В.Ф.

Н-56 **Виборче право України: Підручник.** – Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. – 504 с.

ISBN 978-617-7507-01-6

У підручнику викладено основні положення навчальної дисципліни «Виборче право України». У виданні висвітлюються поняття та основні підходи щодо розуміння виборчого права України, джерела виборчого права України, його суб'єкти та принципи, конституційно-правові засади проведення виборів в Україні, види порушень та форми захисту виборчого права в Україні, конституційно-правові засади діяльності виборчих комісій, організація виборчого процесу та застосування виборчої системи в Україні.

Розрахований на студентів, слухачів, аспірантів та викладачів юридичних ВНЗ та факультетів, а також широке коло зацікавлених читачів. Ознайомлення з підручником буде корисним для членів виборчих комісій та інших суб'єктів виборчого процесу.

УДК 342.8(477) (075.8)
ББК 67.99(4Укр) 400.5я73

ISBN 978-617-7507-01-6

© Нестерович В.Ф., 2017

© Видавництво Ліра-К, 2017

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	6
Тема 1. Вступ до виборчого права України	9
§ 1. Поняття та основні підходи щодо розуміння виборчого права України	9
§ 2. Виборче право як підгалузь конституційного права України.....	15
§ 3. Норми виборчого права України	21
§ 4. Суб'єктивне виборче право України	29
§ 5. Предмет та метод виборчого права України.....	39
Тема 2. Джерела виборчого права України	46
§ 6. Поняття джерел виборчого права України	46
§ 7. Види джерел виборчого права України	49
§ 8. Основні тенденції у розвитку виборчого законодавства України	62
§ 9. Проблеми та перспективи прийняття Виборчого кодексу України	71
§ 10. Міжнародні джерела з виборчого права	
Тема 3. Суб'єкти виборчого права України	89
§ 11. Виборчі цензи та їх види в Україні.....	89
§ 12. Засоби забезпечення відповідального ставлення при реалізації пасивного виборчого права.....	98
§ 13. Поняття суб'єкта виборчого права України	109
§ 14. Основні суб'єкти виборчого права України	115
§ 15. Реалізація виборчого права внутрішньо переміщеними особами в Україні	135
§ 16. Участь іноземців у проведенні виборів в Україні.....	140
§ 17. Міжнародне та іноземне спостереження за проведенням виборів в Україні	146
Тема 4. Конституційно-правові засади проведення виборів в Україні	160
§ 18. Поняття виборів та їх функції.....	160
§ 19. Види виборів в Україні.....	166
§ 20. Гарантії проведення виборів в Україні	179

§ 21. Фінансування виборів в Україні	187
§ 22. Генезис конституційно-правового утвердження виборів в Україні.....	199
§ 23. Хронологія проведення виборів у сучасній Україні.....	211
Тема 5. Принципи виборчого права України	227
§ 24. Поняття та система принципів виборчого права України.....	227
§ 25. Загальні принципи виборчого права України	
§ 26. Спеціальні принципи виборчого права України	232
§ 27. Дотримання принципів виборчого права при проведенні виборів в Україні.....	244
Тема 6. Порухення та захист виборчого права в Україні.....	264
§ 28. Маніпулятивні виборчі технології, які використовуються в Україні.....	264
§ 29. Юридична відповідальність за порушення виборчого права в Україні.....	282
§ 30. Судовий захист виборчих прав громадян в Україні.....	296
§ 31. Позасудовий захист виборчих прав громадян в Україні	304
§ 32. Міжнародний захист виборчих прав громадян України	316
Тема 7. Конституційно-правові засади діяльності виборчих комісій в Україні.....	330
§ 33. Поняття, види та система виборчих органів в Україні.....	330
§ 34. Порядок формування та повноваження Центральної виборчої комісії.....	340
§ 35. Порядок формування та повноваження окружних виборчих комісій в Україні	348
§ 36. Порядок формування та повноваження територіальних виборчих комісій в Україні	357
§ 37. Порядок формування та повноваження дільничних виборчих комісій в Україні	367
Тема 8. Конституційно-правові засади виборчого процесу в Україні	375
§ 38. Поняття та види виборчого процесу в Україні.....	375
§ 39. Територіальна організація виборчого процесу при проведенні виборів в Україні	382

§ 40. Виборчий процес при проведенні виборів Президента України.....	390
§ 41. Виборчий процес при проведенні виборів народних депутатів України	407
§ 42. Виборчий процес при проведенні місцевих виборів в Україні.....	415
Тема 9. Конституційно-правові засади застосування виборчої системи в Україні.....	426
§ 43. Поняття виборчої системи, її основні розуміння та види	426
§ 44. Мажоритарна виборча система та її види.....	431
§ 45. Застосування мажоритарної виборчої системи при проведенні виборів в Україні.....	439
§ 46. Пропорційна виборча система та її види.....	445
§ 47. Методи розподілу мандатів та загороджувальний бар'єр у пропорційній виборчій системі	454
§ 48. Застосування пропорційної виборчої системи при проведенні виборів в Україні.....	465
§ 49. Змішана виборча система та її види.....	472
§ 50. Застосування змішаної виборчої системи при проведенні виборів в Україні.....	479
<i>Список рекомендованої літератури .....</i>	<i>486</i>
<i>Корисні електронні адреси у мережі Інтернет .....</i>	<i>489</i>
<i>Предметний покажчик.....</i>	<i>491</i>